

Lakkisienikartoituksia Natura 2000 -alueilla vuonna 2018

CoastNet LIFE (LIFE17NAT/FI/000544)

MH 4571/2018

Komea ryhmä mesihelokoita Bromarvin Framnäsissä. Takana nuijamesisieniä.

Lasse Kosonen
luontolasse@gmail.com
17.12.2018

Metsähallituksen lakkisienikartoituksia 2018

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella CoastNet LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään neljän Natura2000 -alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

Sienikartoituksia tehtiin neljällä eri kohteella: Järvenpää Lemmenlaakso (18.9. ja 9.10.), Lohja Hausnummi (29.9.), Bromarv Framnäs (23.9.) ja Salo, Suomusjärvi Lemulannummi (4.10.). Maastotöihin käytettiin viisi päivää. Kukin kohde inventoitiin kulkemalla tiettyä reittiä pitkin alueen halki (ks. kartat). Kullakin kohteella käytettiin aikaa 6-12 tuntia. Lemmenlaaksossa jouduttiin käymään kahtena päivänä, koska Keravanjoki jakaa alueen kahteen vaikeakulkuiseen osaan, itäosaan ja länsiosaan.

Sienisyksy oli enintään keskinkertainen ja pääsi kunnolla vauhtiin vasta syyskuun puolivälin jälkeen. Tätä ennen maastot olivat hyvin vähäsienisiä. Edelleen monet sieniryhmät jäivät puutteellisten havaintojen varaan, esim. ketojen ja lyhytruohoisten alueiden sieniä (vahakkaat, rusokkaat, maakielet ym) oli erittäin vähän. Silmiin pistävää oli, että useimmiten vähälukuisia lajeja tavattiin vain yksi itiöemä, harvoin enemmän. Lakkisienten lisäksi kiinnitettiin huomiota myös muihin sieniryhmiin.

Valtaosa sienistä tunnistettiin jo maastossa tuoretuntomerkkien perusteella ja osa varmistettiin mikrotuntomerkkien perusteella myöhemmin. Osa kuivattiin myös museonäytteeksi. Osa lajeista tunnistettiin vain lajiryhmälleen. Lyhenne coll. tarkoittaa että sieni on ns. ryhmälaji, ja nimen alle kuuluu siten useita lajeja. Näiden lajien väliset rajat ovat usein epäselviä ja vaativat tarkempaa selvitystä ja niiden tieteellinen luokittelu ja kuvaaminen on monien lajien kohdalla kesken, eikä pätevintä tieteellistä nimeä ole aina mahdollista antaa. Eri lajien harvinaisuutta osoittamaan on käytetty laji.fi: n antamia osumatuloksia, jotka ainakin helttasienillä antavat viitteellisen tuloksen lajin yleisyydestä.

Järvenpää, Lemmenlaakso FI010044 Lemmenlaakson lehto

Lemmenlaakso on n. 93 ha:n laajuinen luonnonsuojelualue, joka on muodostettu syvään uurtuneeseen Keravanjoen jokilaaksoon. Tästä 9,8 hehtaaria kuului tutkimusalueeseen. Keravanjoen itäpuolta kulkee vaikeakulkuinen retkipolku. Maaston korkeuserot ovat kohtalaisia, mikä tekee liikkumisesta paikoin hankalaa varsinkin, kun polut olivat kosteana liukkaita.

Sienilajeja löydettiin 144. Tämä on enintään kohtalainen lajimäärä. Yhtään varsinaisesti uhanalaista lajia ei löydetty. Sienistä osa oli lehtomaisten maastojen lajeja. Lepikon lajeja havaittiin useita, kuten **lepänpulkkosieni** *Paxillus rubicundulus*, **lepikkohapero** *Russula alnetorum*, **lepikkorousku** *Lactarius obscuratus* ja **lepänruostehelppä** *Naucoria escharoides*. Erityisesti lepikkohaperoa pidetään melko harvinaisena.

Erityisesti luontopolun eteläisessä kohdassa oli hyvin ravinteisen maan lehtolajeja, kuten **sappiseitikki** *Cortinarius infractus* ja **pikarimalikka** *Pseudomphalina kalchbrenneri* ja hieman pohjoisempana **ruskolimalakki** *Limacella glioderma*, joka on tyypillinen kalkkialustan vähälukuinen laji. Pohjoisempana alue muuttui havuvaltaisemmaksi ja esim. ravinteisten kuusikoiden laji kuusihapero oli silmiinpistävän runsas. Kaatuneella kuusella kasvoi hyvin harvoin määritetty laji, **kuusilahorusokas** *Pluteus pouzarianus*, joka on kuin koivulahorusokas, mutta kasvaa kuusella (ehkä myös männyllä?) ja on hajuton. Lajista on 13 osumaa laji.fi:ssä, pohjoisimmat Joensuusta. Muita mielenkiintoisia lajeja edusti **siroukonsieni** *Lepiota felina*.

Joen länsipuolen tutkimusalue oli pienempi ja vähäsienisempi. Siellä oli hyvin vähän sellaisia sieniä, joita ei tavattu itäpuolelta. Harvinaisin laji oli harmaalepällä kasvanut **jauhenuija** *Phleogena faginea*, joka kuuluu kantasienien yhteen luokkaan. Yhdellä lepän rungolla sitä kasvoi satamäärin. Laji.fi: n haku antoi tulokseksi 17 osumaa, joista pohjoisimmat olivat Jyväskylän pohjoispuolelta.

Alueella ei ole nähtävissä kunnostamistarvetta sienten osalta. Sen sijaan retkeilijälle alue on paikoin hankalakulkuinen. Purolaakson itäpuolella kulkeva polkukin on paikoitellen hankala kulkea, joten kunnostaminen voi olla tarpeen.

Lohja, Hausnummi FI0100036 Lohjanjärven alueet

Tutkittava alue oli 4,7 hehtaarin suuruinen, lehtomainen mäki, jolla lienee jonkinasteista kalkkivaikutusta. Lajeja/taksoneita havaittiin tasan 100. Kovin merkittäviä lajeja tähän määrään ei sisälly; merkittävimpiä lajeja olivat kupusieniin kuuluva **ripsimaatähti** *Geastrum fimbriatum*, jonka esiintyminen kertoo kalkkivaikutuksesta. Kalkkialueilla laji ei ole erityisen harvinainen. Muita merkittäviä lajeja olivat **rikkivalmuska** *Tricholoma sulphureum*, **maitomalikka** *Lepista densifolia*, **vahamalikka** *Pseudoclitocybe pachyphylla* ja **lepänkärpässieni** *Amanita friabilis*.

Rikkivalmuska on eteläisten lehtojen laji, jonka löytää varmimmin tammilehdoista ja pähkinäpensaikoista. Maitomalikka ja vahamalikka ovat vähän tunnettuja helttasieniä, joista on vähän keräyksiä, maitomalikasta 28 ja vahamalikasta 25 osumaa laji.fi:n mukaan. Lepänkärpässienestä on laji.fi:n mukaan 40 osumaa Pohjois-Savoa myöten, kaikkialla se on kuitenkin harvinainen.

Ei välitöntä kunnostamistarvetta. Laidunnus voisi parantaa niittysienien kasvuolosuhteita, mutta puiden raivaamiselle ei ole nähtävissä perusteita.

Bromarv, Framnäs FI0100002 Tapelsåsen - Lindöviken - Heimlax

Paikka oli niemimäinen luonnonsuojelualue (22,2 hehtaaria) , jossa kasvaa tammia ja pähkinäpensasta. Osa niemestä oli myös havupuustoista kalliokangasta.

Lajeja tavattiin 162. Erityisesti niemen tyvessä oli mielenkiintoista "ruissalomaista" lajistoa, kuten tammensavurousku, rikkivalmuska, **haisuvalmuska** *Tricholoma album* (19 osumaa laji.fi:ssä, myös Raaseporista), **jauhojalkahapero** *Russula farinipes*, **kaunonahkahapero** *Russula romellii* (31 osumaa laji.fi:ssä, kaikki eteläisimmästä Suomesta), **keltakärpässieni** *Amanita citrina* ja kiistatta mielenkiintoisimpana lajina **tummaterähapero** *Russula illota*. Laji on haisuhaberomien ryhmään kuuluva isokokoinen laji, joka haisee voimakkaasti karvasmantelilta, mutta toisaalta siinä on myös haisuhaberomainen sivuvivahde. Heltan terä on tumma. Tummaterähaperosta tunnetaan havaintoja vain Turun Ruissalosta (useasta paikasta) ja Porvoosta. Framnäsien löytöpaikka on kolmas Suomesta. **Tummaterähapero on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) ja oli ainoa laji, jolla oli uhanalaisuusstatus.**

Toinen mielenkiintoinen hapero oli **haurashapero** *Russula fragilis* (32 osumaa laji.fi:ssä). Myös **tammensavurouskun** *Lactarius azonites* löytäminen oli yllätys. Lajista (laji.fi: 12 osumaa) on lähinnä havaintoja Turun seudulta, mutta Raaseporistakin on kaksi havaintoa (v. 1953 ja 1983). Framnäsin löytö on joka tapauksessa Suomen itäisin.

Muita eteläisiä lehtolajeja ja ravinteista maata vaativia olivat **lehtolohisieni** *Laccaria amethystea*, **ruostelaikkuhiippo** *Mycena zephira*, **liituvinokas** *Cheimonophyllum candidissimum*, **sukkaseitikki** *Cortinarius torvus*, **eloseitikki** *Cortinarius populinus*, **ryytiseitikki** *Cortinarius percomis* ja **kyyhkyhapero** *Russula cyanoxantha*. **Rikkikäävän** *Laetiporus sulphureus* ja **tamminahakan** *Stereum gausapatum* (laji.fi: 30 osumaa) komeat esiintymät tammilla antoivat myös ”eteläisen tammimetsien vaikutelman”.

Framnäsin alue on kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen ja huomiota herättävä kohde, jonka sienilajiston tarkempi tutkiminen olisi enemmän kuin paikallaan erityisesti hyvinä sienisyksyinä, jolloin hienoja löytöjä olisi odotettavissa varmasti runsaasti. Myös uhanalaisten lajien esiintymisalueena Framnäsin alue on varmastikin tärkeä.

Vaarantuneeksi luokitellut tummaterähaperot Framnäsin kasvupaikallaan.

Ainakaan toistaiseksi en näe Framnäsin alueella erityistä kunnostamistarvetta. Laidunnus voi parantaa niittysienien kasvuolosuhteita, mutta puiden raivaamista ei suositella.

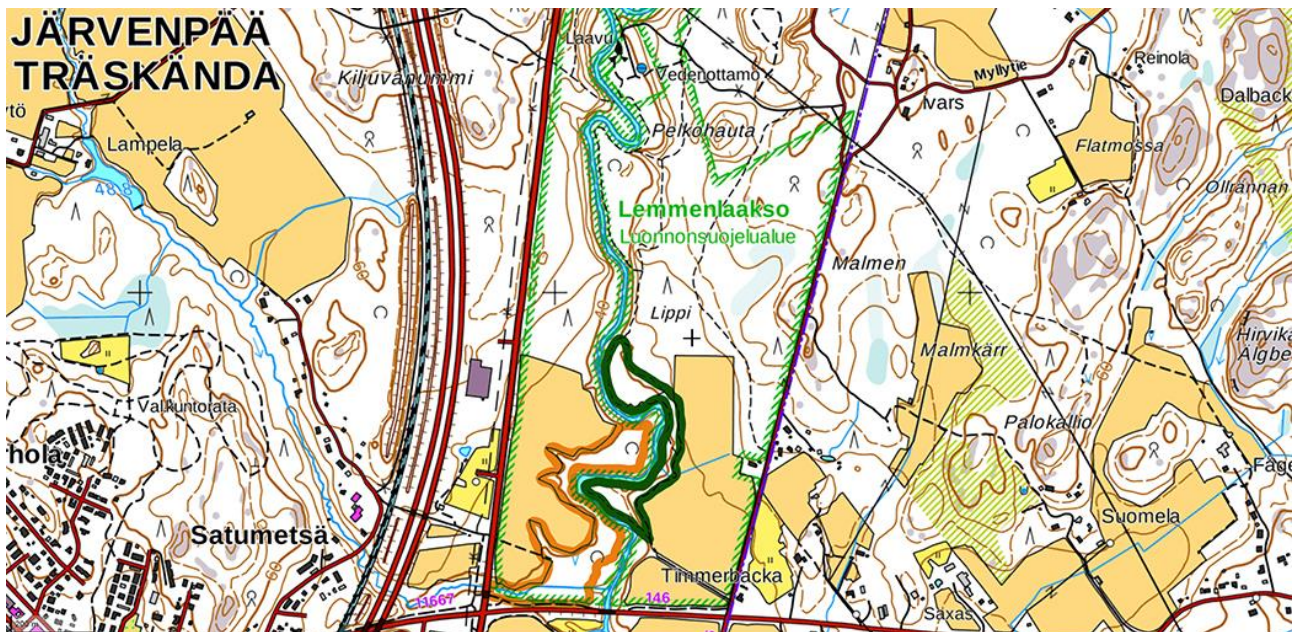
Salo, Suomensjärvi, Lemulanrinne

FI0200048 Lemulanrinne

Alue koostui neljästä pikku kohteesta, yhteispinta-alaltaan 10 hehtaaria. Alue oli kokonaan havupuuvaltaista metsää.

Lajeja/taksoneita tavattiin yhteensä 124 Ylimalkaan sieniä oli varsin niukasti. Ravinteisuuteen viittaavat voirousku-ryhmän lajien esiintyminen (**isovoirousku** *Lactarius scrobiculatus*, **corpivoirousku** *Lactarius tuomikoskii*), **keltakärpässieni**, **vaskiseitikki** *Cortinarius saginus*, **paksujalkamalikka** *Clitopaxillus fibulatus* ja **kuusihapero** *Russula queletii*. Hiljattain tieteelle kuvattu **velmuvahakas** *Hygrophorus exiguus*, joka kasvaa löyhkävalmuskan välittömänä seuralaisena, löydettiin yksittäisenä itiöemänä. Laji ei liene harvinainen, vaikka siitä ei ole laji.fi:n mukaan kuin 10 löytöpaikkaa. Pari harvinaisenpuoleista risakasta löytyi myös: **pohjanrisakas** *Inocybe rivularis* (laji.fi: 23 osumaa) ja **rusotäplärisakas** *Inocybe armeniaca* (laji.fi: 9 osumaa). Pohjanrisakkaan levineisyys on pohjoisvoittoinen, mutta sitä on tavattu eteläisintä Suomea myöten. Eteläisimmät havainnot ovat Sipoosta.

Ainakaan toistaiseksi ei ole nähtävissä selvää kunnostamistarvetta.

Järvenpää, Lemmenlaakson luonnonsuojelualue

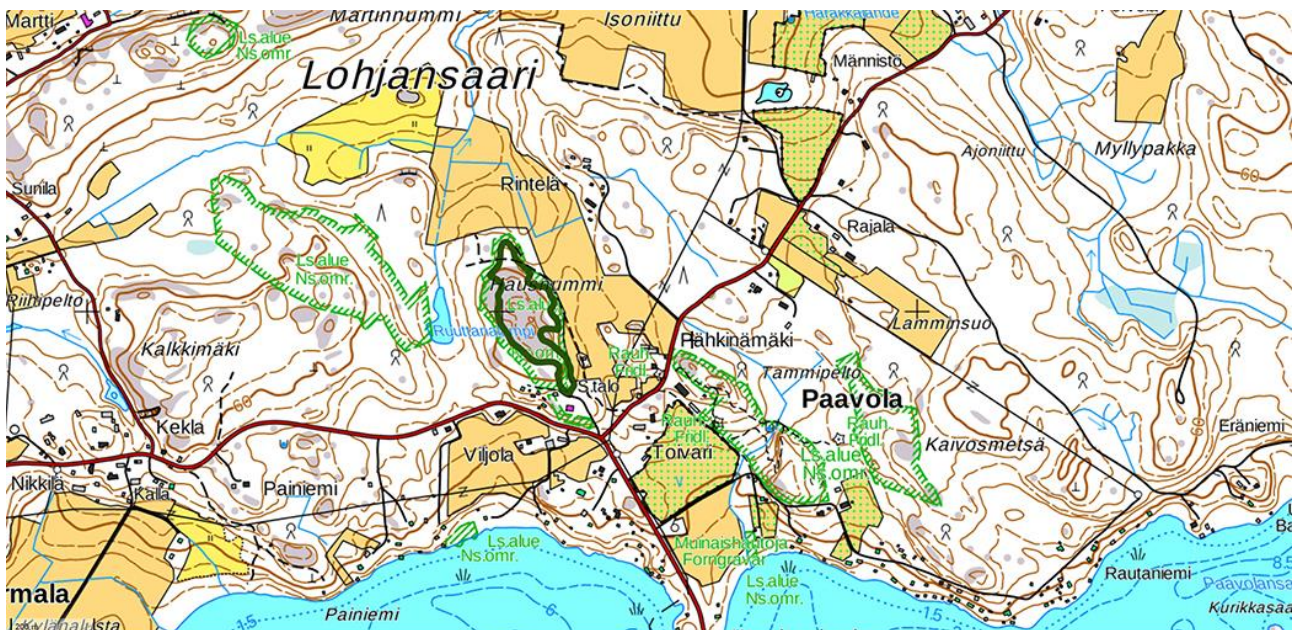
Kuljetut reitit:

18.9.2018 kuljettu reitti/alue

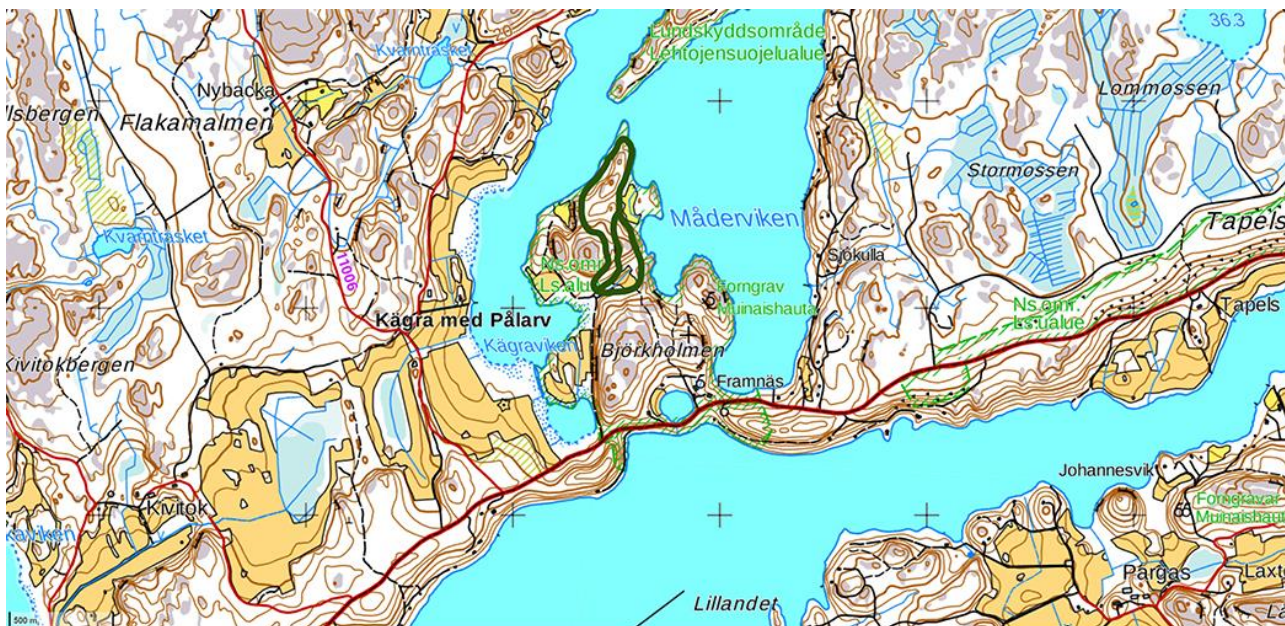
9.10.2018 kuljettu reitti/alue

Lohja, Lohjansaari, Hausnummen luonnonsuojelualue

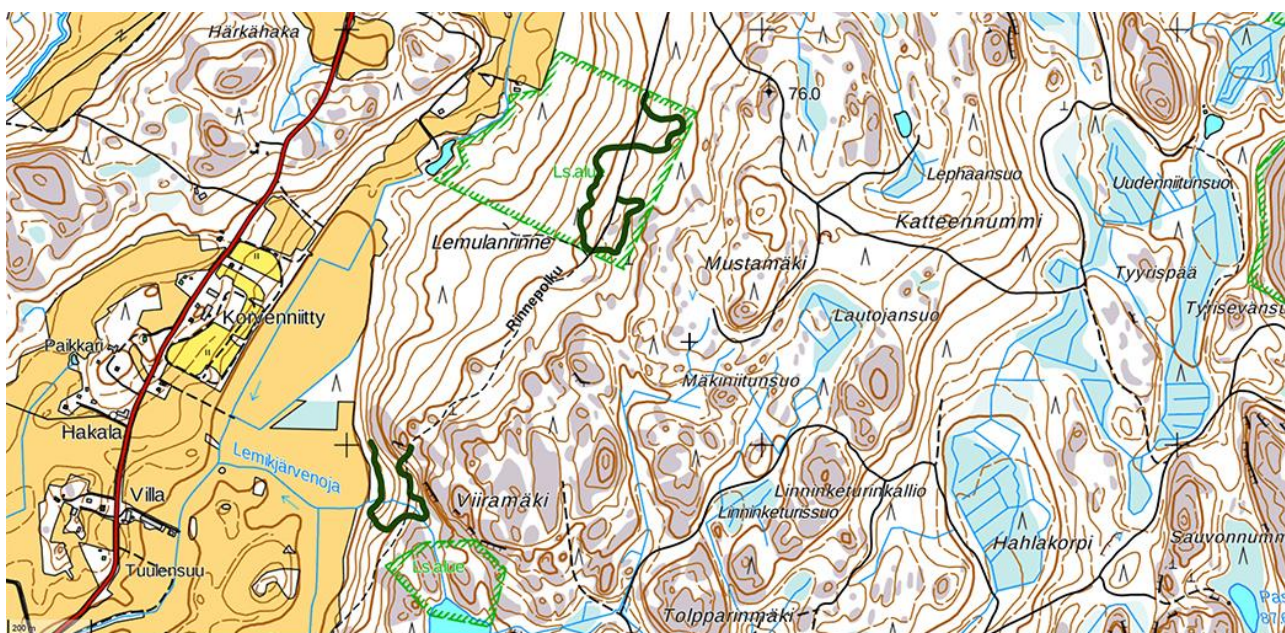
= kuljettu reitti 29.9.2018

Raasepori, Bromarv, Framnäsin luonnonsuojelualue

= kuljettu reitti 23.9.2018

Salo, Suomensjärvi, Lemulanrinteen luonnonsuojelualueet

= kuljettu reitti 4.10.2018